

Soro proti Estonsku, rozsudek ze dne 3. 9. 2015 - K odpovědnosti státu za uveřejňování údajů o službě či spolupráci se sovětskými bezpečnostními složkami za doby sovětské nadvlády tiskem a na internetu

Stěžovatel: Soro

Žalovaný stát: Estonsko

Číslo stížnosti: 22588/08

Datum: 03.09.2015

Článek Úmluvy: čl. 8

Rozhodovací formace: Senát

Soud: Evropský soud pro lidská práva

Hesla: respektování soukromého života, uveřejnění informací

Český právní řád: čl. 7, 10 a 17 Listiny základních práv a svobod
zákon č. 451/1991 Sb., kterým se stanoví některé další předpoklady pro výkon některých funkcí ve státních orgánech
zákon č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě
§ 7 odst. 1 zákona č. 140/1996 Sb., o zpřístupnění svazků vzniklých činností bývalé Státní bezpečnosti

Významnost: 2

K odpovědnosti státu za uveřejňování údajů o službě či spolupráci se sovětskými bezpečnostními složkami za doby sovětské nadvlády tiskem a na internetu

Autorský komentář:

Předkládané rozhodnutí ESLP řeší především otázku tvrzeného porušení čl. 8 Úmluvy na podkladě tvrzení stěžovatele, že byla porušena práva na respektování jeho soukromého a rodinného života v souvislosti s publikací informace, že pracoval jako řidič pro KGB. Soud v tomto případě vzal za prokázané, že uveřejněné informace o této službě stěžovatele pro KGB obsahovaly fakta o stěžovatelově minulosti, které zpřístupněním veřejnosti poškodily jeho pověst, čímž byla porušena práva na respektování soukromého života. Tento zásah však byl podložen zákonem, který byl schválen a zveřejněn v souladu s estonskými právními předpisy. Šlo tak o zásah zákonný pro účely druhého odstavce čl. 8 Úmluvy, přičemž z hlediska posouzení účelu zásahu Soud poukázal především mimo jiné na to, že registrace a uveřejnění informací o dřívějších zaměstnancích a spolupracovnících tehdejší výzvědné služby okupačních sil ovládajících Estonsko byly součástí opatření k zajištění transparentnosti, jasnosti a míru ve společnosti, stejně jako k prevenci bezpečnostních hrozeb. Přes

uvedené okolnosti však Soud současně dopěl k závěru, že provedená opatření v posuzovaném případě nebyla „nezbytná v demokratické společnosti“. Důvodem byla nedostatečná individualizace přijatých opatření. Podle soudu estonský zákon o registraci a zveřejnění informací o spolupráci nerozlišoval mezi jednotlivými stupni dřívější spolupráce s KGB, přičemž neexistovalo žádné řízení pro účely vyhodnocení speciálních úkolů vykonávaných konkrétními zaměstnanci pro dřívější tajné služby s cílem rozlišení nebezpečí, které mohou představovat několik let po ukončení jejich činnosti. Soud proto nedovodil, že zde existovala příčinná souvislost mezi legitimními požadavky, o které usiloval zákon, a zveřejněním informací o všech dřívějších zaměstnancích tehdejších tajných služeb (včetně např. řidičů). Soud též připomněl význam času, který již uplynul od nastolení nezávislosti Estonska.

Dané rozhodnutí cílí na problematiku, která je cum grano salis obdobná zejména v minulosti dosti frekventované „lustrační“ agendě českých soudů podmíněné právní úpravou, kterou přinesl zejména zákon č. 451/1991 Sb., ve znění změn a doplňků, kterým se stanoví některé další předpoklady pro výkon některých funkcí ve státních orgánech a organizacích, a později též např. zákon č. 140/1996 Sb., ve znění pozdějších předpisů, o zpřístupnění svazků vzniklých činnostmi bývalé státní bezpečnosti, jejichž účelem bylo (jak je uvedeno např. v § 1 zmíněného zákona č. 140/1996 Sb.) co nejširší odhalení praxe komunistického režimu při potlačování politických práv a svobod vykonávané prostřednictvím tajných represivních složek totalitního státu.

Pokud byl občan v registrech Státní bezpečnosti evidován jako její spolupracovník v kategorii uvedené v § 2 odst. 1 písm. b) zákona č. 451/1991 Sb., tento přepis ukládal Ministerstvu vnitra vydat o této skutečnosti osvědčení, aniž by mu umožňoval posoudit správnost této evidence a případně tyto údaje změnit. Ochranu občanů, kteří byli (a dosud jsou) takto neoprávněně evidováni v registrech svazků bývalé StB, pak zajišťovala rozhodnutí soudu vydaná v řízení o ochranu osobnosti, která deklarovala neoprávněnost takové evidence. To obdobně platí i v případě aplikace zákona č. 140/1996 Sb., kdy nadto bylo např. judikováno (srovnej např. rozsudky Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 970/2004, resp. 30 Cdo 1420/2007, apod.), že žalované Ministerstvo vnitra je povinno zdržet se zveřejnění tiskem a na elektronických médiích údaje o tom, že žalobce je evidován jako osoba uvedená v § 2 odst. 1 písm. b) zákona č. 451/1991 Sb., v případech, kdy bylo pravomocným soudním rozhodnutím určeno, že osoba byla takto neoprávněně evidována jako kvalifikovaný spolupracovník StB.

Lze se proto domnívat, že význam intimovaného rozhodnutí ESLP se může odrážet i do právních poměrů konkrétních případů vyplývajících z „lustrační“ agendy v České republice.

(JUDr. Pavel Pavlík)

SKUTKOVÝ STAV

Estonsko ztratilo svoji nezávislost v roce 1939 a do roku 1991 bylo, s výjimkou německé okupace mezi lety 1941–1944, pod nadvládou SSSR. Po znovuoobnovení nezávislosti v roce 1991 Estonsko provedlo legislativní reformy k nastolení demokracie a napravení křivd. V roce 1995 byl přijat zákon, podle něhož měly být registrovány všechny osoby, které v minulosti sloužily u bezpečnostních složek nebo ve zpravodajských službách okupačních vojsk nebo s nimi spolupracovaly. V případě, že dotyčná osoba neučinila sama doznání, údaje o této spolupráci byly následně zveřejněny. V únoru 2004 byl stěžovatel seznámen Úřadem vnitřní bezpečnosti se skutečností, že spadá pod režim předmětného zákona a že informace o tom, že pracoval mezi lety 1980 a 1991 pro sovětskou tajnou bezpečnostní složku (dále pouze KGB) jako řidič, bude zveřejněna. Dále byl stěžovatel uvědoměn, že ve lhůtě jednoho měsíce od doručení oznámení o registraci a uveřejnění údajů o jeho spolupráci s KGB má možnost vyžádat si přístup k dokumentům prokazujícím jeho propojení s KGB a může napadnout informace uvedené v oznámení před Estonskými úřady a před soudy. Stěžovatel nečinil

spornou pravdivost informací o své osobě, a ty tak byly v červnu 2004 zveřejněny v příloze sbírky zákonů, a to jak v její tištěné, tak v elektronické verzi na internetu. Stěžovatel podal stížnost na Ministerstvo spravedlnosti, které, po analýze dostupných informací, podalo zprávu Estonskému parlamentu, v níž uvedlo, že předmětný zákon je protiústavní v té části, ve které nepřipouští výjimky z povinnosti uveřejnění údajů s ohledem na osoby, které prováděly služby spíše technického rázu nespojené s hlavními funkcemi organizace. Ústavněprávní komise parlamentu ale žádné pochybení neshledala (§ 6-23).

Stěžovatel se posléze obrátil na tallinnský správní soud, u něhož se domáhal, aby bylo oznámení o jeho spolupráci prohlášeno za protiprávní, a brojil také proti znění tohoto oznámení, zvláště proti nadpisu, kterým měl být označen za okupanta. Podle jeho názoru by neměl být spojován se zločiny vrchních představitelů okupačních hnutí, ale pouze s tím, čeho se dopustil, tedy, že byl řidičem. Jako řidič neměl žádný přístup k tajným informacím a ani se nedopouštěl jejich shromažďování. Upozornil také, že kvůli oznámeným informacím byl ponižován v práci a nakonec musel ukončit pracovní poměr. Tallinnský správní soud rozsudkem jeho žalobu zamítl a uvedl, že stěžovatel měl možnost zpochybnit oznámení o své dřívější činnosti, avšak toto neučinil. Zmíněný soud shledal, že publikace oznámení nebyla protiprávní ani nepoškodila stěžovatelova práva.

Totožný názor na věc zaujal i tallinnský odvolací soud, který odvolání stěžovatele zamítl. Poznamenal, že fakt, že stěžovatel nevyužil svého práva brojit proti oznámení před jeho zveřejněním, ho sice nezbavuje možnosti podat stížnost po uveřejnění oznámení o jeho spolupráci, ale soud přesto v tomto případě neshledal žádný zásah do stěžovatelových základních práv a svobod. Uvedl, že slovo „okupant“ se nevztahuje k osobě stěžovatele, ale spíše označuje stát, tedy dřívější SSSR.

Estonský Nejvyšší soud dovolání stěžovatele odmítl.

RELEVANTNÍ NÁRODNÍ PRÁVO

Dne 6. února 1995 byl přijat zákon, jenž upravoval registraci a zveřejnění údajů o osobách, které sloužily nebo spolupracovaly s organizacemi státní bezpečnosti, výzvědných organizací ozbrojených sil států, jež okupovaly Estonsko. V platnost vstoupil dne 28. března 1995 a zahrnoval období od 17. června 1940 do 31. prosince 1991.

Podle části V tohoto zákona osoby, kterých se registrace týká, budou registrovány na základě osobního doznání učiněného během jednoho roku od vstupu zákona v platnost nebo na základě dostupných důkazů. V případě, že k registraci nedojde na základě osobního doznání, budou informace o činnosti osob pro okupační síly uveřejněny.

Před uveřejněním bude osoba, které se uveřejnění týká, upozorněna na text oznámení a má právo během jednoho měsíce od doručení upozornění o registraci a zveřejnění údajů o své osobě získat přístup k relevantním dokumentům o své osobě a zpochybnit text oznámení u estonských bezpečnostních složek a u soudu. Důkazní břemeno leží na straně státu, přičemž k registraci a uveřejnění nelze přikročit pouze na základě podezření. (§ 35-40)

PRÁVNÍ POSOUZENÍ

1. K tvrzenému porušení čl. 8 Úmluvy
2. Stěžovatel tvrdí, že byla porušena práva na respektování jeho soukromého a rodinného života vzhledem k publikaci informace, že pracoval jako řidič pro KGB.
3. Přípustnost
4. Vláda navrhovala, aby byla stížnost zamítnuta, neboť stěžovatel nevyčerpal vnitrostátní právní prostředky nápravy, když nebrojil proti textu oznámení ani před úřady, ani před soudy. Jedině

v případě, kdy by stěžovatel podal protest proti prvotnímu ohlášení, by mohl předejít publikaci a zveřejnění informací o své činnosti pro KGB. Vláda dále poznamenala, že stanovisko Ministerstva vnitra mohlo hrát určitou roli při úvaze soudů o přiměřenosti zásahu. Přestože stěžovatelova žaloba sice byla u správních soudů shledána přípustnou, nemohla vyvolat stejné účinky jako protest vůči ohlášení, tedy prevenci před zveřejněním.

5. Stěžovatel uvedl, že nechtěl činit sporným text oznámení, neboť výkon jeho funkce byl veřejně známý. Negativní následky zveřejněných informací nastaly až pár měsíců poté, kdy oznámení ve kterém byl označen za osobu, která okupovala Estonsko, bylo zveřejněno na Internetu.

Co se týká otázky, zda byl stěžovatel povinen protestovat proti ohlášení za účelem naplnění požadavku vyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy, Soud upozorňuje na fakt, že stěžovatel nerozporoval a neměl v úmyslu činit spornou informaci, že vykonával funkci řidiče pro KGB. Jestliže tedy soudy stěžovatelovu žalobu následně projednaly, argument vlády o nevyčerpání všech dostupných právních prostředků k nápravě musí být odmítnut. Vzhledem k tomu, že tato stížnost není zjevně neopodstatněná, Soud ji pokládá za přípustnou (§ 49-51).

1. Odůvodněnost

Hodnocení Soudu

56. Soud pokládá za prokázané, že uveřejněné informace o stěžovatelově službě pro KGB obsahovaly fakta o stěžovatelově minulosti, které byly zpřístupněny veřejnosti a poškodily jeho pověst. Proto došlo k zásahu do jeho práva na respektování soukromého života (Sidabras a Džiautas proti Litvě, č. 55480/00 a 59330/00, rozsudek ze dne 27.7.2004, § 42-50).
57. Soud dále připomíná, že zákonnost provedeného zásahu nebyla stranami zpochybňována. Předmětný zásah byl založen na zákonu, který byl schválen a zveřejněn v souladu s estonskými právními předpisy. Zároveň nebylo pochyb, že text této právní normy byl dostatečně zřejmý, aby umožnil těm, kterých se týkal, předvídat následky v něm obsažené. Dostupnost zákona a veřejné povědomí o něm dokládá také fakt, že podle informací dodaných estonskou vládou 1 153 osob učinilo doznání v rámci jednoho roku od vstupu zákona v platnost, aby informace o jejich činnosti nebyly později zveřejněny. Soud tudíž pokládá předmětný zásah za zákonný pro účely druhého odstavce čl. 8 Úmluvy.
58. Co se týká účelu zásahu, Soud poznamenává, že registrace a uveřejnění informací o dřívějších zaměstnancích a spolupracovnících tehdejší výzvědné služby okupačních sil ovládajících Estonsko byly součástí opatření k zajištění transparentnosti, jasnosti a míru ve společnosti, stejně jako k prevenci bezpečnostních hrozeb. Soud vzal také v úvahu případy, na které odkazovala vláda, kdy dřívější zaměstnanci nebo spolupracovníci KGB vyrazili cizím státům státní tajemství a dopustili se tak velezrady. Soud uzavírá, že předmětný zásah sledoval legitimní cíle ve smyslu odstavce druhého čl. 8 Úmluvy, konkrétně ochranu národní bezpečnosti a ochranu veřejnosti, prevenci nepokojů, stejně jako ochranu práv a svobod ostatních (viz *mutatis mutandis* - Sidabras and Džiautas, cit. výše, § 54-55).
59. Soud se tudíž mohl zaměřit na přezkum, zda provedená opatření byla „nezbytná v demokratické společnosti“. Soud v této souvislosti podotýká, že není žádný obecně přijímaný postoj mezi smluvními stranami týkající se opatření k odstranění dědictví dřívějších komunistických totalitárních systémů (viz *Matyjek proti Polsku*, č. 38184/03, rozsudek ze dne 24.4.2007, § 36). Mezi státy byla přijata rozdílná opatření a jejich aplikace podnítila vznik mnoha soudních sporů před Soudem týkajících se rozdílných záležitostí jako například omezení oprávnění být zvolen ve volbách (*Ždanoka proti Lotyšsku*, č. 58278/00, rozsudek velkého senátu ze dne 16.3.2006, a věc *Adamsons proti Lotyšsku*, č. 3669/03, rozsudek ze dne 24.6.2008) nebo omezení v možnosti získat určité zaměstnání (*Vogt proti Německu*, č. 17851/91, rozsudek velkého senátu ze dne 26.9.1995; *Volkmer proti Německu*, č. 39799/98, rozhodnutí ze dne 22.11.2001; *Sidabras and Džiautas*, citováno výše; *Rainys a Gasparavičius*

proti Litvě, č. 70665/01 a 74345/01, rozsudek ze dne 7.4.2005; a Žičkus proti Litvě, č. 26652/02, rozsudek ze dne 7.4.2009) stejně jako nedostatečného přístupu k informacím, na jejichž základě byla určena kolaborace dotyčné osoby (viz Matyjek proti Polsku, č. 38184/03, rozsudek ze dne 24.4.2007), či opatření snižující těmto osobám výši starobního důchodu. Na základě těchto informací se Soud nyní zaměří na zkoumání proporcionality předmětných opatření v současné věci.

60. Soud připomíná, že již v dřívějších svých rozsudcích kritizoval nedostatečnou individualizaci přijatých opatření. Takto ve věci Adamsons uzavřel, že skupina osob (dřívější agenti KGB), na které se vztahovala omezení stát se volebním kandidátem, byla omezena příliš širokým způsobem bez ohledu na dobu služby předmětných osob, na specifické úkoly, které jim byly uděleny, či na jejich osobní postoje a chování (viz Adamsons, citováno výše, § 125). Podobně také ve věci Žičkus Soud shledal nedostatečné rozlišování v národním právu mezi různými stupni dřívějšího zapojení pro KGB (viz Žičkus, citováno výše, § 33). V souvislosti s nedostatkem diferenciací předpokladů pro uplatnění omezení v národním právu se Soud také vyslovil k otázce široce zaměřených omezení při jejich aplikaci na předmětné osoby. A tak ve věci Sidabras a Džiautas poznamenal, že vyjma „právníků“ a „notářů“ národní právo neobsahuje definici specifických pracovních pozic v soukromém sektoru, funkcí či úkolů, ke kterým by byl stěžovatelům odepřen přístup (viz Sidabras a Džiautas, citováno výše, § 59).
61. Soud je toho názoru, že výše zmíněné závěry lze vztáhnout i na předmětnou věc. Poznamenává, že zákon o registraci a zveřejnění informací o spolupráci nerozlišoval mezi jednotlivými stupni dřívější spolupráce s KGB. Je sice pravdou, že podle současné účinné právní úpravy byl stěžovatel informován předem o textu oznámení, které bude zveřejněno, a byla mu dána možnost rozporovat a zpochybnit uvedené v oznámení. Nicméně, neexistovalo žádné řízení k vyhodnocení speciálních úkolů vykonávaných konkrétními zaměstnanci pro dřívější tajné služby s cílem rozlišit nebezpečí, které mohou představovat několik let po ukončení jejich činnosti pro tyto instituce. Soud není přesvědčen, že zde existovala příčinná souvislost mezi legitimními požadavky, o které usiloval zákon, a zveřejněním informací o všech dřívějších zaměstnancích tehdejších tajných služeb včetně řidičů, jako v tomto případě, bez ohledu na specifické funkce, které vykonávali ve svém zaměstnání.
62. Soud také poznamenává, že přestože předmětný zákon vešel v platnost tři a půl roku po nastolení nezávislosti Estonska, publikace informací o dřívějších zaměstnancích se protáhla o několik dalších let. Ve věci stěžovatele byly předmětné informace uveřejněny v roce 2004 – skoro třináct let po obnovení estonské nezávislosti. Soud je toho názoru, že hrozba, kterou by dřívější zaměstnanci KGB mohli představovat pro nově obnovenou demokracii, se musela výrazně snížit s odstupem času. Soud konstatuje, že ze spisu nevyplývají žádné závěry o možné hrozbě představované stěžovatelem v čase, kdy byly publikovány předmětné informace o jeho osobě (viz Žičkus, citováno výše).
63. Soud v neposlední řadě také zaznamenal, že předmětný zákon sám o sobě neuválil žádná omezení na stěžovatelův výkon zaměstnání. Nicméně, stěžovatel se, podle vlastního tvrzení, stal terčem posměchu a byl nucen ukončit pracovní poměr. Soud připomíná, že přestože takový výsledek nebyl předmětným zákonem předvídan, svědčí o závažnosti zásahu do stěžovatelova práva na respektování jeho soukromého života.
64. Ve světle výše zmíněných úvah Soud uzavřel, že stěžovatelovo právo na respektování soukromého života bylo v projednávané věci vystaveno nepřiměřenému zásahu.
65. Použití čl. 41 Úmluvy

[...]

1. Újma
2. Stěžovatel požaduje 2 556 € z titulu ušlého zisku za čtyři měsíce a 6 000 € z titulu nemajetkové újmy.

3. Vláda považuje stěžovatelův požadavek na kompenzaci ušlého zisku za nedoložený, neboť stěžovatel neprokázal, že byl donucen ukončit pracovní poměr, ani svou ztrátu na výdělku. V souvislosti s nemajetkovou újmu se vláda domnívá, že by přiměřeným zadostiučiněním mohlo být pouze konstatování porušení Úmluvy, nicméně, pokud by i přesto Soud rozhodl udělit stěžovateli peněžitou kompenzaci za nemajetkovou újmu, nechává její výši na zvážení Soudu.
4. S ohledem na všechny okolnosti projednávaného případu Soud uzavřel, že stěžovatel nijak neprokázal svou ztrátu na výdělku, a proto tento jeho nárok zamítá. Zároveň ale uznává, že stěžovatel utrpěl nemajetkovou újmu, kterou nelze napravit pouze konstatováním porušení. Při posouzení na základě zásady ekvity Soud stěžovateli z titulu nemajetkové újmy přiznává 6 000 €, a případnou částku daně, kterou může být stěžovatel povinen zaplatit.

VÝROK

Z těchto důvodů Soud

1. Prohlašuje stížnost jednomyslně za přijatelnou;
2. Rozhoduje čtyřmi hlasy ku třem, že došlo k porušení čl. 8 Úmluvy;
3. Rozhoduje čtyřmi hlasy ku třem,
4. a) že žalovaný stát má stěžovateli zaplatit ve lhůtě tří měsíců ode dne, kdy rozsudek nabude právní moci podle čl. 44 odst. 2 Úmluvy, následující částky
5. i) 6 000 € (šest tisíc eur), a případnou částku daně, kterou může být stěžovatel povinen zaplatit, za nemajetkovou újmu;
6. ii) 1 444,74 € (tisíc čtyři sta čtyřicet čtyři euro a sedmdesát čtyři centů), a případnou částku daně, kterou může být stěžovatel povinen zaplatit, za náklady řízení;
7. b) že od uplynutí výše uvedené lhůty až do zaplacení bude stanovená částka zvyšována o prostý úrok se sazbou rovnající se sazbě marginální zápůjční facility Evropské centrální banky platné v tomto období, zvýšené o tři procentní body.
8. Zamítá návrh na přiznání spravedlivého zadostiučinění ve zbytku.

ODDĚLENÁ STANOVISKA

1. Souhlasné stanovisko soudce Pinto de Albuquerque

Soudce souhlasí s většinou v otázce porušení čl. 8 Ústavy, nicméně odůvodnění Soudu pokládá za nedostatečné v souvislosti s posouzením nutnosti a přiměřenosti zásahu. Domnívá se, že Soud pomínil příležitost k posouzení osobní a časové působnosti estonského předmětného zákona ve světle současného vývoje v otázce lustračních opatření v mezinárodním právu. Soud měl přezkoumat a vylepšit svá měřítka v souvislosti s lustračními omezeními, přičemž speciální pozornost měl věnovat užití internetu jako prostředku publikace těchto opatření.

Lustrační opatření jsou zvláštními opatřeními, kterými se brání demokracie sama. Sociální potřeba k jejich převzetí ale musí být v souladu s lidskými právy těch osob, na které se lustrační opatření vztahují, jinak se demokracie nebude lišit od tvrdých a represivních nástrojů minulého politického režimu. Jako zvláštní prostředek musí být jakýkoliv lustrační mechanismus omezen v předmětu a čase. Toto je zvláště platné v případě publikace informací snižující pověst dané osoby na internetu státními autoritami s ohledem na dlouhodobý a rozsáhlý negativní dopad na život takové osoby.

Estonský mechanismus registrace a zveřejnění takových osob je zvláštním opatřením i vzhledem k tomu, že předjímá obstarání doznání od neurčité a široké kategorie občanů o jejich dřívějším politickém a profesním pozadí, i když takové osoby nepředstavují aktuální a značnou hrozbu pro lidská práva či demokratizační proces. Proto jsou tato opatření náchylná ke zneužití jako nástroje k předpokládání diskriminaci, osobní odplatě a politickému honu na čarodějnice. Domnívám se, že zákon

obsahuje příliš širokou definici osob, na které se zákon vztahuje, a období, které by mělo být reflektováno.

Stěžovatel byl obětí takového nepřiměřeného zveřejňovacího mechanismu, a je proto nyní na žalovaném státu, aby mu nejen poskytl kompenzaci za nemateriální újmu, ale také stáhl jeho jméno z předmětného RTL listu, který je zdrojem porušení Úmluvy. Dále by měl žalovaný stát změnit předmětný zákon ve světle výše zmíněných závazných mezinárodních zásad.

1. Společné nesouhlasné stanovisko soudců Hajiyeve, Laffranque a Dedov

[...]

3. V předmětné věci většina při rozhodování pochybila, když nevezala v úvahu podstatné aspekty smyslu přijatých opatření. Dále ignorovala prostor pro uvážení států (margin of appreciation) uznávaný Soudem. Nadto, ve světle doktríny prostoru pro uvážení, při posuzování nezbytnosti přijatých opatření v demokratické společnosti většina přehlédla několik důležitých rysů dané věci. Například kritizovala chybějící možnost pro posouzení zvláštních úkolů vykonávaných jednotlivými zaměstnanci, ale nevezala v úvahu fakt, že podle judikatury Soudu požadavek „individualizace“ není podmínkou pro soulad přijatých opatření s Úmluvou, když legislativní rámec sám o sobě je přiměřený a není diskriminující. V tomto kontextu většina přehlédla odstupňovaný přístup v estonské legislativě k různým osobám a nevezala v úvahu procesní a hmotněprávní záruky v estonské legislativě, které umožňují vyvarovat se chyb a neoprávněných či svévolných zásahů. Většina tak zveličila míru dopadů přijatých opatření do sféry stěžovatele a neuvědomila si, že tyto následky jsou mnohem méně závažné než následky stěžovatelů v jiných, v rozsudku citovaných, případech vztahujících se na formu individuálních opatření v souvislosti s kooperací s totalitními režimy. Stejně tak většina přiložila neoprávněnou váhu názvu stěžovatelova zaměstnání pro KGB a času, který uplynul od jeho služeb do doby publikace o nich.

[...]

Prostor pro uvážení (Margin of appreciation)

[...]

7. Postoj většiny je v rozporu se závěry vyjádřenými Soudem ve věci Cichopek a další proti Polsku, č. 15189/10, rozhodnutí ze dne 14.5.2013, kde se Soud vyslovil následovně (§ 143):

[...]

„Vskutku, při posuzování, zda v určité zemi s ohledem na její historické a politické zkušenosti, ‚veřejný zájem‘ vyžaduje přijetí specifických dekomunizačních opatření za účelem zajištění větší sociální spravedlnosti nebo stability demokracie, má vnitrostátní zákonodárství lepší postavení než Soud. [...] Stejně tak jsou vnitrostátní autority s bezprostřední znalostí o své zemi oprávněny odsoudit ve formě a v době, kterou si samy zvolí, minulé instituce nebo jejich aktivity, které, podle historické zkušenosti, nerespektovaly princip demokracie, vládu práva a lidských práv.“

[...]

Odstupňovaný přístup v estonském zákonodárství

Co se týká testu proporcionality přijatých opatření, poukážeme na to, že Úmluva nijak nezakazuje přijetí opatření, podle kterých je s určitou skupinou osob jednáno rozdílně od ostatních, pokud lze

tento zásah shledat v souladu s Úmluvou. Požadavek „individuizace“, tedy nutnosti přezkumu vnitrostátními autoritami přiměřenosti přijatých opatření s ohledem na jedinečné okolnosti každého jednotlivého případu, není podmínkou pro naplnění kompatibility přijatých opatření s Úmluvou (viz Ždanoka, citováno výše) (§ 9-12).

[...]

Následky zásahu do sféry stěžovatele

Pokládáme za důležitou skutečnost, že stěžovatel nerozporoval fakt o svém více než desetiletém zaměstnaneckém poměru ke KGB, ale dokonce připustil, že tento fakt byl veřejně znám a byl znám také jeho současnému zaměstnavateli. Okolnosti odchodu ze zaměstnání stěžovatel nijak neprokazuje, a proto nesouhlasíme se závěry učiněnými Soudem v § 63 rozsudku, přičemž poukazujeme také na to, že stěžovatel se stejným zaměstnavatelem po nějaké době opět uzavřel pracovní smlouvu. V tomto kontextu také upozorňujeme na to, že se tento případ liší od případů citovaných Soudem, neboť se nejedná o trestní sankce či omezení v získání zaměstnání, ale pouze o fakt, že stěžovatelova aktivita pro okupační síly byla zveřejněna (§ 21-24).

[...]

Role času mezi stěžovatelovou činností pro KGB a zveřejněním informací

Zdůrazňujeme, že shromažďování dat a informací o osobách zapojených do činnosti pro okupační mocnosti je náročné a zdlouhavé a podle našeho názoru nelze tuto dobu v tomto kontextu označit za značnou (§ 28-30).

(Zpracovala Mgr. Klára Pawliková)